

Lasten ja nuorten syrjäytymisen vähentäminen hallitusohjelmassa

Kestävä kehitys
varhaiskasvatuksessa
-seminaari 9.2.2012, Akavatalo

Esa Iivonen, STM/STO

Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020

Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia

- I. Kohti sosiaalista kestävyyttä
 - Suomi on vuonna 2020 sosiaalisesti kestävä, elinvoimainen yhteiskunta
- II. 2010-luku tuo haasteita ja mahdollisuuksia
 - Sosiaaliturvan toimintaympäristö ja haasteet
- III. Strategiset valinnat
 1. Hyvinvoinnille vahva perusta ("kakun kasvattaminen")
 2. Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin ("kakun jakaminen")
 3. Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta "huolehditaan ympäristöstä/sukupolvien vastuu seuraaville")
- IV. Linjausten toimeenpano
 - Yhteistyö, kv -vaikuttaminen, päätöksenteon pohjana tieto, viestintä

Liiteosa: Sosiaalimenojen kehitys, Strategian seuranta, Indikaattorit

Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -strategia

Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta

- kohtelee kaikkia reilusti
- vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä
- tukee terveyttä ja toimintakykyä
- antaa turvaa ja palveluita

Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -strategia

Strategiset valinnat

1. Hyvinvoinnille vahva perusta

- Terveys ja hyvinvointi osaksi kaikkea päätöksentekoa
- Pidempää työuria työhyvinvoinnilla
- Elämän eri osa-alueet tasapainoon
- Sosiaaliturvan rahoitus kestäväksi

2. Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

- Vähennetään hyvinvointi- ja terveyseroja
- Asiakaskeskeisyys palvelujen lähtökohdaksi
- Uudet palvelujen rakenteet ja toimintatavat
- Vahva sosiaalinen yhteenkuuluvuus

3. Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

- Vahvistetaan ympäristön elinkelpoisuutta
- Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa

Hallitusohjelman linjauksia, luku hallituksen painopistealueet

- **Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen on yksi hallituksen kolmesta painopistealueesta.**
 - Sukupolvelta toiselle periytyvä köyhyys ja syrjäytyminen on katkaistava.
 - Hallitus kaventaa tulo-, hyvinvointi- ja terveyseroja.
 - Peruspalveluita vahvistetaan ja uudistetaan.
 - Sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisyyn, mielenterveys- ja päihdepalveluihin sekä toimeentuloturvaan parannetaan ja asuinalueiden eriytymistä estetään.
 - Koulupudokkuuteen puututaan.
 - Hallitus valmistelee laaja-alaisen, köyhyyttä, eriarvoisuutta ja syrjäytymistä vähentävän toimenpideohjelman.

Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä toimenpideohjelma

- Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman kolme painopistealuetta ovat:
 - I Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen
 - II Julkisen talouden vakauttaminen
 - III Kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen
- Hallitus on käynnistänyt ensimmäisen painopistealueen toteuttamiseksi **poikkihallinnollisen syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävän toimenpideohjelman.**

Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä toimenpideohjelma

- Tavoitteena luoda pysyvä toimintamalli, jolla **hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen** otetaan osaksi kaikkea yhteiskunnallista päätöksentekoa ja sisällytetään kaikkien hallinnonalojen toimintaan.
- Ohjelma luo tuki-, seuranta- ja arviointimenettelyn, jota sovelletaan hallitusohjelman kaikkiin kärkihankkeisiin.

Toimenpideohjelman kärkihankekokonaisuudet

- Yhdenvertaisuus
- Terveiden edistäminen
- Työstä ja työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäiseminen
- Pienituloisten aseman parantaminen
- Lasten ja nuorten syrjäytymisen vähentäminen
- Vahvistetaan ja uudistetaan sosiaali- ja terveystalvveluita
- Kansalaisyhteiskunnassa ja -järjestöissä on voimaa

Hallitusohjelman linjauksia; hyvinvointipolitiikka: toimeentuloturva

- **Työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki** korotettiin 120 eurolla kuukaudessa 1.1.2012 alkaen.
- **Toimeentulotuen perusosaa** korotettiin 6 prosentilla ja tämän lisäksi yksinhuoltajien osalta 10 prosentilla 1.1.2012 alkaen.
- **Yleistä asumistukea** parannetaan.
- **Työn vastaanottamisen** kannusteiden parantamiseksi etsitään keinoja parantaa työtulojen ja sosiaaliturvan yhteensovitusta päämääränä työllisyysasteen nosto.

Hallitusohjelman linjauksia; hyvinvointipolitiikka: toimeentuloturva

- Vähennetään edelleen **toimeentuloturvaetuuksien hakemiseen ja maksatukseen** liittyvää byrokratiaa.
- Varmistetaan työttömyysturvan ja toimeentulotuen **käsittelytakuun** toimivuus.
- Selvitetään mahdollisuudet luopua **puolison tulojen tarveharkinnasta työmarkkinatuessa**.

Hallitusohjelman linjauksia; hyvinvointipolitiikka: toimeentuloturva

- **Harkinnanvaraista toimeentulotukea** kehitetään ennaltaehkäisevän sosiaalityön välineenä.
- **Toimeentulotukiohjeita** tarkennetaan ottaen huomioon erityisesti ylisukupolvisen köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy.
- Asianmukaisen tuen ja avun saamisen varmistamiseksi toimeentulotuen hakijan tulee saada **sosiaalityön ammattihenkilön apua**.
- **Perhesosiaalityötä** lisätään.

Hallitusohjelman linjauksia; hyvinvointipolitiikka: perheiden lasten ja nuorten hyvinvointi & työelämän kehittäminen ja työurien pidentäminen

- Selvitetään, miten lainsäädäntö turvaa **perhevapaalta työhön palavien oikeudet** ja arvioidaan perhevapaajärjestelmän päivärahaetuuksien tasot erityisesti isien perhevapaiden käytön kannustavuuden näkökulmasta.
- Arvioidaan mahdollisuudet korottaa **osittaista hoitorahaa** ja joustavoittaa sen käyttömahdollisuuksia.
- **Osapäiväisen ja osa-aikaisen hoidon maksu** muutetaan määräytymään kunnan ja palvelun käyttäjän sopiman hoitoajan perusteella.
- Edistetään **kotihoidontukea saavien henkilöiden asteittaista siirtymistä työelämään** yhdistämällä varhaiskasvatuspalvelut ja taloudellinen tuki.

Hallitusohjelman linjauksia; hyvinvointipolitiikka: perheiden lasten ja nuorten hyvinvointi

- Lapsen etua, perheen ja työn yhteensovittamista sekä **varhaiskasvatuspalvelujen ja muiden peruspalvelujen yhteistyötä ja saumattomuutta edistetään.**
- **Lasten, nuorten ja perheiden palveluja** kehitetään Kaste 2008-2011 -ohjelmassa luotujen hyvien käytäntöjen mukaisesti.
- Laajennetaan **perhekeskustoimintaa** perheiden, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyönä.
- **Lapsiperheiden kotipalveluja ja matalan kynnyksen palveluja** kehitetään ja lisätään.
- **Vanhemmuuden tukea** sekä lasten vanhempien **parisuhdeneuvontaa** kehitetään ja lisätään.
- **Erosovittelua** kehitetään lapsen edun vahvistamiseksi ja vanhemmuuden toteutumiseksi.

Hallitusohjelman linjauksia; hyvinvointipolitiikka: perheiden lasten ja nuorten hyvinvointi

- Tehostetaan toimia **huostaanottojen vähentämiseksi**.
- Lastensuojelussa painopistettä siirretään **ennalta ehkäisyyn, varhaisiin tukipalveluihin ja laitოსvaltaisuuden purkamiseen**.
- Lastensuojelussa korostetaan **perhekeskeisyyttä** ja kehitetään perhehoitolainsäädäntöä.
- **Turvakotipalveluja** lisätään.
- **Kouluterveydenhuollon** alueellisia eroja kavennetaan varmistamalla neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetun asetuksen toimeenpano. Erityistä huomiota kiinnitetään ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden terveystalvelujen kehittämiseen.
- Lisätään **lapsivaikutusten arviointia** kaikessa päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämishjelma (Kaste) 2012–2015

Kaste-ohjelman tavoitteena on, että:

- I. Hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat
 - II. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteet ja palvelut on järjestetty asiakaslähtöisesti.
- Painopistettä siirretään ongelmien hoidosta fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin aktiiviseen edistämiseen ja ongelmien ehkäisemiseen koko väestössä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) 2012–2015

- **Kaste-ohjelma** muodostuu kuudesta osaohjelmasta, niihin liittyvistä säädösuudistuksista ja suosituksista.

I. Riskiryhmien mahdollisuutta osallisuuteen, hyvinvointiin ja terveyteen parannetaan

II. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja uudistetaan

III. Ikäihmisten palveluiden rakennetta ja sisältöä uudistetaan

IV. Palvelurakennetta ja peruspalveluja uudistetaan

V. Tieto ja tietojärjestelmät saatetaan asiakkaiden ja ammattilaisten tueksi

VI. Johtamisella tuetaan palvelurakenteen uudistamista ja työhyvinvointia

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) 2012–2015

- Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja uudistetaan -osaohjelma
- Kehitetään lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelukokonaisuuksia ja otetaan käyttöön toimintamalleja, jotka tukevat perheitä, vanhemmuutta sekä lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä aikuisia.
- Vahvistetaan ehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluja sekä kehitetään lastensuojelutyötä.

Hallitusohjelman linjauksia; koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikka; varhaiskasvatus

- **Laadukas ja saavutettavissa** oleva varhaiskasvatus ja esiopetus taataan koko ikäluokalle.
- Säädetään **laki varhaiskasvatuksesta**.
- Selvitetään **esiopetuksen** muuttamista velvoittavaksi tavoitteena varmistaa koko ikäluokan osallistuminen varhaiskasvatukseen.
- **Esiopetusta ja perusopetusta** kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena.
- Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen **lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään opetus- ja kulttuuriministeriöön** (työryhmän määräaika 5/2012, siirto vuoden 2013 alusta).
- Varhaiskasvatuksen **yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa** tiivistetään.

Hallitusohjelman linjauksia; koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikka; varhaiskasvatus

- Pienten lasten vanhempien mahdollisuutta **perheen ja työn joustavaan yhdistämiseen** tuetaan. Päivähoito säilyy subjektiivisena oikeutena.
- Päivähoitojärjestelmää kehitetään tarjoamaan perheille mahdollisuuksia **päivähoidon joustavampaan käyttöön**.
- Varmistetaan lasten **päivähoidon turvallisuus ja korkea laatu**. Päivähoitoa syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä palveluna kehitetään.
- Päivähoito säilytetään **maksuttomana pienituloisille perheille** eivätkä maksut muodosta työllistymiskynnystä. Erityisesti huomioidaan yksinhuoltajien asema.
- **Oikeus samaan päivähoitopaikkaan** säilyy, vaikka lapsi olisi välillä kotona hoidossa.

Hallitusohjelman linjauksia; koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikka

- Jatketaan **perusopetuksen laadun** parantamista ja **ryhmäkokojen** pienentämistä.
- Vahvistetaan **jokaisen mahdollisuutta oppimiseen** sekä luovuuden, osaamisen ja erilaisten lahjakkuuksien kehittämiseen. **Koulujen eriytyminen** estetään.
- Parannetaan **avohoidossa olevien oppivelvollisten** oikeutta osallistua perusopetukseen sekä turvataan **huostaan otettujen ja sijoitettujen** lasten oikeus perusopetukseen.
- Valmistellaan **perusopetuksen tavoitteiden ja tuntijaon** vuonna 2016 tapahtuva uudistaminen.
- Kehitetään **opiskelijahuoltoa**.

Hallitusohjelman linjauksia; koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikka

- **Erityis- ja tukiopetuksen** riittävä tarjonta turvataan.
- Tehostetaan toimia **koulukiusaamisen** vähentämiseksi.
- Koulun **tukea vanhempien kasvatustyölle** sekä **kodin ja koulun yhteistyötä** vahvistetaan.
- Vakiinnutetaan **koulujen kerhotoiminta** sekä lisätään **aamu- ja iltapäivätoiminnan** tarjontaa perusopetuksen 1–2 luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville.
- Vahvistetaan kuntien vastuuta **perusopetuksen päättävien nuorten ohjauksesta**.
- **Jokaiselle peruskoulun päättäneelle** taataan **koulutuspaikka** lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin.

Hallitusohjelman linjauksia; koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikka & työllisyyspolitiikka

- **Harrastusmahdollisuuksien tasa-arvoon** erityisesti lasten ja nuorten osalta kiinnitetään erityistä huomiota.
- **Etsivää nuorisotyötä** laajennetaan.
- Nuorisotyön **ennaltaehkäisevää päihdetyötä** tuetaan.
- Jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan edellytykset ja **pääsy osallisuuteen tietoyhteiskunnassa.**

- Nuorille suunnattua **työvoimapoliittista koulutusta ja oppisopimuskoulutusta** lisätään.
- **Nuorten työpajatoimintaa** kehitetään.
- Nuorisotyöttömyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumiseksi jokaiselle nuorelle taataan työ-, opiskelu-, kuntoutus- tai harjoittelupaikka, **nuorten yhteiskuntatakuu.**